

Kathleen Woodiwiss

Als stof op de wind

ROMAN

*In liefde opgedragen aan mijn ouders
Gladys en Charles*

. . . O, mijn land!
vertrapt, verloren
en waar ik ga
de gehate stank van oorlog;
de bittere smaak van as
en stof
Stof op de wind!

Klaaglied

Deel een

1

23 september 1863, New Orleans

De brede, modderige rivier kabbelde met bedrieglijke luiheid aan de voet van de steiger, terwijl een zwaar beladen rivierboot log zijn weg zocht tussen een stel Unie-oorlogsschepen door. Tweehonderd meter verderop lag het voornaamste deel van de vloot midden in de rivier voor anker, afgezonderd van de stad en zijn soms vijandige inwoners. Lelijke, plumpe kanonneerboten, bijna tot aan hun dek in het water, deinden als varkens te midden van hun sierlijker zusters van de open zee, slanke fregatten met hoge masten. Van elk type lag er een aantal onder stoom, gereed voor directe actie ingeval die nodig was.

Er hing een bruinachtige nevel over de stad en de vochtige lucht drukte de smoorhitte op het detachement soldaten in blauwe uniformen die op de kade op de aankomst van de raderboot stonden te wachten. Zijn eens zo heldere rode en groene kleuren waren nu vervaagd en afgebrokkeld en de stoomboot leek op een log, van ouderdom vergrijsd beest toen hij met zijn hoge, rook en vuur spuwende schoorstenen op hen toe kwam slingeren. Hij kwam hoe langer hoe dichterbij tot hij zachtjes tegen de lage kade stootte, waar de Mississippi de havenstad beroerde. Grote kabels werden uitgewooid als reusachtige voelhorens en boven het geschreeuw van de arbeiders uit knarsten katrollen en takelblokken terwijl het

schip onder luid geroep dichter tegen de steiger werd getrokken.

In de laatste ogenblikken van hun reis hadden de passagiers hun bezittingen bij elkaar gegraaid en ze drongen naar voren, verlangend aan land te gaan. Iedereen scheen een bepaald doel voor ogen te hebben en werkte zich daar ijverig naar toe, hoewel het onmogelijk was een bepaald doel in de woelende, dringende mensenmassa te ontwaren. Dit waren de lui die erop uit waren zich snel te verrijken, het schuim van de maatschappij, de aasgieren, die zich op New Orleans stortten om er alle rijkdom uit te persen die zij maar van de verarmde burgerij konden halen. Toen de loopplank een brug naar het land vormde, zetten zij zich als één man in beweging om het schip te verlaten, elkaar in hun haast ruw met de ellebogen opzij duwend tot zij hun doorgang versperd vonden door een rij Uniesoldaten, die ze op een afstand hield. Achter de eerste vormde zich onmiddellijk een tweede rij. Toen weken de twee rijen soldaten uiteen en ze vormden een doorgang van het vrachtdak naar de loopplank. Het eerste boze gemopper ging over in honend gejoel en gefluit toen er een rij magere, haveloze, ongewassen geconfedereerde soldaten door het pad kwam, eensgezind voortschuifelend omdat dit het enige tempo was dat hun voetboeien en ketenen toelieten.

Halverwege de eens zo elegante trap van het promenadedek stond een magere jongen op de plek waar hij met de overige passagiers was tegengehouden. Onder een oude, armzalige, diep over zijn oren getrokken hoed staarden achterdochtige ogen uit een smoezelig gezicht. Veel te grote kleren benadrukten zijn kleine gestalte en de flodderige broek was met een grof stuk touw om zijn smalle middel gebonden. Hij droeg een los katoenen jasje over een wijd hemd en hoewel de lange mouwen vele malen waren opgerold, vielen ze toch over zijn tengere polsen. Er stond een grote rieten koffer bij zijn grote laarzen, die bij de tenen omkrulden. Op zijn magere gezicht zaten roetvlekken van de reis op het dek en daardoorheen

waren de eerste tekenen van zonnebrand op zijn smalle neus te zien. Hij leek niet ouder dan een jaar of twaalf, maar zijn bedaarde houding was in tegenstelling tot zijn jeugdige leeftijd. Anders dan dat van de andere reizigers stond zijn voorhoofd zorgelijk gerimpeld toen hij zijn verslagen landgenoten van de boot afgevoerd zag worden.

De gevangenen werden aan wal opgewacht door het detachement dat daar stond, terwijl de federale soldaten aan boord van de rivierboot achter hun officieren aantraden en hen naar de wal volgden, waarna de andere passagiers eindelijk van boord konden. De jongen wendde tenslotte zijn blik van de schuifelende gevangenen af; hij nam zijn valies op en begon de trap af te lopen. De koffer was te groot voor hem; hij botste iedere keer tegen zijn been en het riet haakte in de kleren van mensen die langs hem heen liepen. De blikken die in zijn richting geworpen werden vermijding, zwoegde hij zo goed en zo kwaad als het ging verder met zijn last. Achter hem raakte een man met een opzichtig geklede, zwaar opgeverfde vrouw aan zijn arm geërgerd door het langzame tempo van de jongen en hij wilde langs hem heen dringen. Door zijn haast struikelde de jongen en de zware rieten koffer kwam tegen de reling terecht en bonkte hard terug tegen het scheenbeen van de ongeduldige man. Hij barstte uit in een sappige vloek en draaide zich snel om, half in elkaar gedoken, met een mes dat plotseling in zijn vuist glinsterde. De verschrikte knaap leunde zover mogelijk tegen de reling en keek met grote ogen naar het lange, smalle lemmet dat hem bedreigde.

'Gauche cou rouge!' Het Frans van de man had een Cajunaccent en klonk achter uit zijn keel van woede. De rusteloze zwarte ogen staarden hooghartig uit een donker gezicht, terwijl hij de jongen met een vernietigende blik opnam. De kwaadheid van de kerel verdween langzaam, want hij bespeurde niets dreigends in de angstige jongen. Minachtend richtte de man, die nog geen halve kop groter was dan de jongen, zich op en hij borg het mes weer onder zijn jasje. 'Een

beetje voorzichtig met je rommel, hè, *buisson poulain*. Je hebt me bijna mijn poten laten breken.'

Zijn heldergrijze ogen vlamden woest op door deze belediging terwijl de lippen van de jongen dun en wit werden. Hij begreep de kleinerende opmerking over zijn afkomst maar al te goed en wilde het de ander graag betaald zetten. Hij pakte zijn koffer steviger vast en monsterde het tweetal met een neerbuigende blik. Het uiterlijk van de vrouw liet niets te raden over en hoewel de man een dure brokaten jas droeg, kenmerkten zijn felgekleurde overhemd en de rode om zijn hals geknoopte zakdoek hem als een ordinaire rakker, wiens aanwezigheid in de stad gewoonlijk aanleiding gaf tot een geheimzinnige stijging van zijn fortuin.

Gepikeerd door de verachtelijke blik van de jongen pakte de hoer de arm van haar metgezel en ze drukte hem aan haar omvangrijke boezem. 'Geef hem een pak slaag, Jack,' spoorde ze hem dringend aan. 'Om die snotaap te leren niet meer zo brutaal te zijn.'

De man stak geërgerd zijn handen omhoog en keek de slet met een bestraffende blik aan. 'Ik heet Jacques! Jacques DuBonné! Onthoud dat!' drukte hij haar op het hart. 'Er komt een tijd dat die stad van mij is. Maar slaag, nee, *ma douceur*. We worden in de gaten gehouden,' zei hij met een gebaar naar boven, waar de kapitein van de raderboot over de reling van het achterdek geleund stond. 'En die onthouden het maar al te goed. Wij willen onze Yankeegastheren niet kwaad maken, *chérie*. Als die kwajongen ouder was, had ik hem er graag van langs gegeven, maar hij is nauwelijks van de borst af. Hij is het niet waard dat wij ons druk over hem maken. Kom mee.'

Het schooiertje keek naar het tweetal, dat aan wal ging, en de afkeer stond duidelijk te lezen op zijn gezicht met de zwarte roetvlekken. Zij waren verraders van het Zuiden en van alles wat hem lief was.

De jongen voelde dat de kapitein naar hem keek en wierp even een snelle blik naar het achterdek. De grijze kapitein

staarde op hem neer met meer medelijden dan de knaap van een Yankee wilde aanvaarden. De officier was een onaangenaam bewijs van de nederlaag die de geconfedereerden in de Delta hadden geleden. Er niet toe in staat de blik van de kapitein te verdragen pakte hij vastberaden zijn koffer en hij liep haastig de trap naar het hoofddek af.

Langs de waterkant liep een kade ter hoogte van de lagere dekken van de rivierstoomboten. Enkele meters vlakke grond boden ruimte voor het laden en lossen en dan ging de steiger steil omhoog naar het peil van het grote pakhuis. In de steile helling waren treden gemaakt voor de mensen en opritten voor voertuigen op wielen. Toen de jongen moeizaam zijn koffer naar de trap sleepte, ratelde er een kleine stoet federale wagens over de afrit ernaast naar beneden. Op een kort bevel van een zwetende sergeant stapte er een handjevol soldaten uit en ze liepen naar de raderboot.

De jongen keek angstig naar de Yankees die op hem afkwamen; daarna dwong hij zichzelf ertoe voor zich te kijken en hij bleef opzettelijk langzaam en bedaard doorlopen. Maar terwijl hun voetstappen naderbij kwamen, werd hij steeds zenuwachtiger. Het leek wel of zij recht op hem afkwamen. Wisten zij het?

Het brok in zijn keel werd groter tot de eerste soldaat hem voorbijliep en over de loopplank denderde, met zijn kameraden achter zich aan. De jongen, die steeds achterom keek, zag dat de mannen op het dek twee bij twee bij zware kisten gingen staan en die vervolgens naar de wagens droegen.

Maar goed ook, dacht de jongen, het is het beste zogauw mogelijk bij de Yankees uit de buurt te komen.

Boven op de steiger gekomen zag hij een heel grote hoop vaten, die hij snel voorbijliep, waarna hij zich naar de beschutting van de pakhuizen haastte. Er waren lelijke zwarte strepen op de keien van de kade. Door brand geschonden pakhuizen, waarvan er sommige onlangs met nieuwe planken waren opgelapt, herinnerden aan de duizenden balen katoen en

okshoofden suiker die door de burgers van New Orleans in brand waren gestoken om ze uit handen van de blauwe invallers te houden. Er was ruim een jaar voorbijgegaan sinds de rivierstad voor de vloot van Farragut had moeten buigen en het was geen prettig idee voor de jongen dat hij nu te midden van de vijand moest wonen.

De drukkende aanwezigheid van Yankeeblauw was overal. Hij had zich niet in New Orleans gewaagd sinds het gevallen was en hij voelde zich een vreemdeling. De onophoudelijke bedrijvigheid aan de waterkant was groter dan ooit tevoren. Soldaten sjouwden voorraden op boten of in pakhuizen. Het wemelde van groepen zwarte werklui en de mannen die zich in de stomende hitte afbeulden dropen van het zweet. Een rauwe vloek deed de jongen snel opzij springen en hij bleef staan kijken naar een zesspan van zware zwoegende paarden met hun met schuim bedekte op en neer gaande flanken, die een grote wagen hoog volgeladen met vaten buskruit over de keien van de kade trokken. De voerman vloekte opnieuw en liet zijn zweep op de brede rug van de sleperspaarden neerkomen. Zware hoeven sloegen vonken van de stenen toen de dieren nog harder worstelden.

In zijn ijver om de paarden uit de weg te gaan stapte de jongen achteloos achteruit in een groepje lanterfantende Uniesoldaten. Hij merkte het pas toen een luide stem onduidelijk riep: 'Hé, kijk hier eens! Een jochie uit het binnenland dat in de stad komt.'

De jeugdige Zuiderling draaide zich om en keek, half met nieuwsgierigheid en half met haat, naar het viertal, waarvan de oudste nauwelijks een man kon worden genoemd, terwijl de jongste het kinderlijke dons nog op de wangen had. De man die gesproken had, gaf een half lege fles aan een kameraad en deed een stap naar voren, waarna hij wijdsbeens en met zijn duimen achter zijn riem gestoken bleef staan. Hij torende hoog uit boven de magere jongen, die benauwd naar hem opkeek. Angst was er in zijn ogen te lezen.

‘Wat kom je hier doen, boertje?’ schreeuwde hij. ‘Naar de grote slechte Yankees kijken?’

‘Nnee, meneer,’ hakkelde de jongen zenuwachtig; zijn stem stakte en brak af. Onzeker en overrompeld door deze onverwachte ontmoeting wierp hij een ongeruste blik naar de anderen. Ze waren behoorlijk aangeschoten. Hun uniformen zagen er slordig uit en het scheen ze voornamelijk te doen te zijn om wat afleiding in de dagelijkse sleur. De jongen kon niet voorzichtig genoeg zijn en trachtte ze wat milder te stemmen.

‘Ik kom voor mijn oom. Hij zou me af komen halen . . .’ Hij liet zijn stem in het leugentje wegsterven en keek verwachtingsvol rond, alsof hij zijn oom ergens zocht.

‘Hé!’ grinnikte de Yankeesoldaat over zijn schouder. ‘Dat joch heeft hier ergens een oom. Zeg, jongen!’ Hij pookte met een vinger pijnlijk in de schouder van de ander en wees naar een span muildieren in de buurt. ‘Denk je dat een van dat stelletje jouw oom kan zijn?’

De knaap rukte de rand van zijn flodderhoed wat verder naar beneden, nijdig over het schaterende gelach van het viertal. ‘Neem me niet kwalijk, meneer,’ mompelde hij, niet van plan nog langer het doelwit van de dronkemanslol van de Yankees te zijn; hij wilde zich omdraaien om weg te gaan.

Het volgende ogenblik werd de hoed van zijn hoofd gerukt, zodat er een bos schots en scheef geknipt roodbruin haar te zien kwam. De jongen sloeg zijn handen over zijn hoofd om het slordige kapsel te bedekken en deed tegelijk zijn mond open om zijn verontwaardiging te uiten, maar om de een of andere reden scheen hij zich te bedenken en hij hield zijn kaken op elkaar. Hij graaide boos naar zijn ontstolen hoofddekseel, maar zijn belager hield het onbereikbaar hoog in de lucht.

‘Kijk nou eens, man!’ brulde de soldaat. ‘Wat een hoed!’

Een ander ving hem op en begon hem nauwkeurig te bekijken. ‘Hé, ik heb laatst een muilezel gezien met een hoed die beter was dan deze. Dat was zeker zijn neef.’

Toen de jongen bij hem kwam, zeilde de hoed alweer door

de lucht. De jongen was buiten zichzelf en stond daar met zijn kleine vuisten gebald en een grimas van woede die zijn knarsende witte tanden ontblootte. 'Lelijke blauwe bosaap!' gilte hij met een hoge tenorstem. 'Geef mijn hoed terug!'

De eerste soldaat ving hem en bulderend van het lachen zette hij de koffer op zijn kant en hij ging erop zitten, zodat de dunne zijkanten uitpuilden tot ze dreigden te barsten. Zijn gelach veranderde in een geschreeuw van pijn en woede toen een goed gerichte laars zijn scheenbeen en vervolgens zijn knie raakte. Brullend sprong hij overeind en hij greep de tengere jongen ruw bij de schouders.

'Hoor eens, lelijke aap die je bent!' snauwde hij, en hij schudde de jongen door elkaar en bukte zich zo dicht naar hem toe dat zijn whiskyadem de ander bijna verstikte. 'Ik zal jou eens leren . . .'

'Geeft acht!'

Onmiddellijk werd de jongen losgelaten en hij struikelde bijna over de koffer. Toen zag hij zijn hoed op de grond vallen en hij schoot erop af om hem te pakken. Hij zette hem stevig op zijn hoofd voor hij zich met gebalde vuisten omdraaide, klaar om te vechten. Zijn mond viel open en hij keek stomverbaasd naar de vier soldaten, die stokstijf in de houding stonden. De whiskyfles sloeg kapot op de keien en de stilte die op het gekletter volgde was onheilspellend. Er kwam een lange figuur aanstappen in een schitterend blauw gala-uniform met glimmende koperen knopen, witte strepen op de manchetten en de gouden epauletten van de rang van kapitein op de brede schouders. Hij had een rood met witte sjerp om zijn slanke middel met een brede zwarte koppelriem gebonden en een Hardeehoed met pluimen over zijn dreigende gezicht getrokken. Toen de man naderbij kwam staken de gele strepen langs de naden van zijn broek flitsend af tegen de blauwe stof.

'Zeg, mannen!' blafte hij streng. 'De sergeant van de wacht heeft ongetwijfeld iets beters voor jullie te doen dan de kinderen van deze stad plagen. Ga je onmiddellijk in je